

თეატრი

საყოველ-გვირაზო ლიტერატურული და მსატვრობითი გაზეთი.

18 მაისი

გ ა მ ო ო ც ე მ ა

№ 20

კ ვ ი რ ა ო ზ ი თ

1886 წელსა.

ფასი „თეატრი“-სა წლით სუთი (5) მანეთი, ნახევარ წლით სამი (3) მანეთი, სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღება. ცალკე ნომერი „თეატრი“-სა ღირს სამი შაური. ხელის მოწერა მიიღება: თბილისში „თეატრი“-ს რედაქციაში და ქუთაისში მმ. ჭილაძეების წიგნის მაღაზიაში. გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

საყოველ-გვირაზო ლიტერატურული და მსატვრობითი გაზეთი

„თეატრი“

წელიწადი მეორე

პროგრამა და სივრცე გაზეთი, „თეატრი“-სა იგივე დარჩება, რაც 1885 წ. იყო.

„თეატრი“ გამოვა კვირაში ერთხელ, კვირაობით

ფასი „თეატრი“-სა: წლით რეგორც ქალქის, აგრეთვე გარეშე ხელის მოწერთათვის ღირს სუთი 5 მანეთი, ნახევარის წლით—სამი 3 მანეთი. სხვა ვადით ხელის მოწერა არ მიიღება.

ხელის მოწერა მიიღება „თეატრი“-ს რედაქციაში; ადრესი: Тифлисъ. Въ редакцію „Театръ“.

ქართული თეატრი

ქოველივე თხზულებაში არის დედა აზრი, რომლის თქმაც ავტორს უნდა და ამ დედა აზრის გამოხატვებულად და აუცილებელს საჭიროებას შეადგენენ, სხვა თანაშემწე აზრებიც, რომლებმაც უნდა კაუფითათ გამოგვისატონ, გარდმოგვეცნ ავტორის უმთავრესი აზრი, და თხზულება მხოლოდ მაშინ ჩაითვლება რიგიანადა, როდესაც ყოველივე ეს თანაშემწე აზრები და დედა აზრი კანონიერათ იქნებიან დატულნი თავით ბოლომდის. დედა აზრი არის დიდი ხე და თანა შემწე აზრები კი ტოტები. როგორათაც თანაბრივე იზღება ხე თავის ტოტებით, ამი-

სავე მაგვართ დედა აზრი უნდა იზარლოს თავის თანაშემწე აზრებითა, რომ ბოლოს სრული კაუფითი აზრი შევადგინოთ თხზულებაზედ. ამისთანავე სურათს წარმოადგენს დრამატიული თხზულება. დრამა იქნება, ტრაგედია თუ კომედია ყველგან და ყოველს დროს უნდა დაიცოს დრამატიულმა მწერალმა ეს კანონი. ავტორი თავის დედა აზრის საჩვენებლათ სხვა-და-სხვა ღონის ძიებასა ხმარობს, რომ ნათლად და რეალურათ გააბრწყინოს თავის აზრი ამასთან რასაკურველია უნდა ჰქონდეს სრულიად განვითარებული ესტეტიკური გრძნობა და დაახლოვებით უნდა იცნოდეს კაცის ბუნებას, სოცოცხლეს და თეატრალურს ხელოვნებას. თუ ყველა ამ თვისებებით დრა-

მატიული მწერალი დაჯილდოებული არ არის, მაშინ ის დრამატიულს მწერლად არც ჩაითვლება და ვერც არას რიგიანს დასწერს ისეთას, რომ კანონიერი შთაბეჭდილება იქონიოს საზოგადოებაზე. კომედია, როგორც ერთი ელემენტი დრამატიულის თხზულებისა, განსაკუთრებით ხალხის დაცემულს ზნეობას დასცინის და მიზნათ აქვს გასწორება. ღიახ, კომედია უფრო მეტს ძალას და ქუეის გამჭირახობას ითხოვს მწერალისაგან ვიდრე დანარჩენი ელემენტები დრამატიულის თხზულებისა. კომედიაში უნდა აცინოს საზოგადოება და კიდევ უნდა ატიროს. კომედიას დიდი და მალალი დანიშნულება აქვს ცხოვრებაში, მაგრამ ჩვენდა სამწუხაროდ, ჩვენში კი დრამატურგებმა სრულიად სხვა ხასიათი მისცეს. მსლანდელი კომედიებს ის კი არ აქვთ მხედველობაში ხალხი ზნეობითი გასწოროს, არამედ მთელი ხუთი საათი უნდა იჯდეს და იცინოს, რადგანაც ისეთის ოხუნჯის ლექსიკონისგან არიან შემდგარი და ისეთი სიტყვების ქანაობაა, რომ ყოველად შეუძლებელია, თუ კაცმა არ იცინა. თეატრალური ხელოვნება ბოლოს პლანზედა აქვით მოქცეული და ყოველივე მასხარაობას არის ნაცვალეები აზრიცა და ხელოვნებაც.

ქვირას, II მისის, ქართულმა დრამატიულმა დასმა წარმოადგინა «აღმზღვლები», კომედია სამს მოქმედებათ, თხზულებაა. მოჩხუბარიძისა. ამ პიესას საერთოთ თვალი რომ გადაავლოთ შემდეგს შემამჩნევთ: ეს ავტორიც ძალიან კოქლობს თეატრალური ხელოვნების სწავლაში და საერთოთ დრამატიული თხზულებების წერაში, რადგანაც ყოველ მხრივ სისუსტე ეტყობა. პირველათ რომ დედა აზრი, როგორც ზეითაც ვსთქვით, რიგზედ ვერ არის განათლებული თანაშემწე აზრებისაგან; აზრი ზოგს ადგილებს სრულიად იკარგება და ბასი სრულიად სხვა საგნისაკენ გადადის, ისე რომ მაცქერალს პირველი სრულიად ავიწყდება და სხვა ახალს აზრზედ ფიქრობს. მეორე შეცდომილება, რომ ერთს უბრალო საგანზედ ერთს ვაი ვუის ახდენენ მოქმედნი პირნი და საზოგადოებას სწყინდება იმათი აბდა უბდა ბასი.

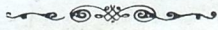
ამის გარდა ზოგიერთს სცენებს არა ვითარი კავშირი არ აქვთ დედა აზრთან, თუმცა თვითეულათ კი რიგიანნი არიან.

სად უნახავს ბ. მოჩხუბარიძეს, რომ პატარა ყმაწვილს გიმნაზიაში უკან ტეტია გლეხი დასდევდეს? ბ. ა. მოჩხუბარიძეს უნდოდა ჩვენთვის ეჩვენებინა მოწაფის და იმისი აღმზღვლების ხასიათი, მაგრამ ის საშუალება, რომლითაც იმან გვაჩვენა მეტათ უგემურია. რაიცა ტიპებს შეეხება, გარდა მოწაფე

ბიორგისა (საფაროვი — აბაშიძისა) რეალურათ ვერ არიან დახატულნი. პიესის თამაშობამაც ძალიან სუსტათ ჩაიარა.

ჯერ პირველად თვითონ ბატონი ავტორი სრულიად ვერ თამაშობდა ბებერი ლეონალის როლს, რადაც ცოცხალ-მკვდარი ტიპი დახატა, რომელიც არც ამ ქვეყანას და არც იმ ქვეყანას ეკუთვნის. საკურველია ღმერთმანი, ყოველთვის თავის პიესას თვითონვე აფუჭებს ხოლმე ბ. მოჩხუბარიძე მ. საფაროვი — აბაშიძისამ მეტათ მშენიერათ ითამაშა გარყენილი და განებივრებული გიმნაზისტის ბიორგის როლი. მ. მძინაროვისა ურიგო არ იქნებოდა სალომეს როლში, ცოტა როლი რომ უკეთ სცოდნოდა, მაგრამ გასამტყუნარიც არ არის, რადგანაც ეს როლი ქეთ. ანდრონიკოვისას უნდა ეთამაშა, მაგრამ წარმოდგენის დღეს რაღაცა არა პატიოსნურმა ფანტაზიამ მოუარა და უარი უთხრა. ეს ვერაფერი საქციელია ამ მანდილოსანის მხრივ. საერთოთ ამ წარმოდგენამ უგემურათ ჩაიარა. თეატრი თითქმის ცარიელი იყო.

კავთოლა

ს ი ტ უ ვ ა

წარმოთქმულა ბატ. ნ. ჯავლიძისაგან გოგოლის კომედიის რევიზონის დღესასწაულზე (ქართულ წარმოდგენაზე, 6 მისის).

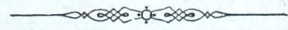
ლიტერატურა სარკეა ხალხის ხასიათისა და ამიტომაც ყველა ხალხს აქვს თავის გვარი მწერლობა, რომელშიაც ნათლად გამოუხატავს თავის ნიჭი, თავის უძვირფასესი გულის პასუხი. ინგლისის ნიჭი უკეთესად გამოსჩანს ტრაგედიაში, რომლის თავი არის შექსპირი, საფრანგეთის ნიჭი გამოიხატება ინტრიგის კომედიაში, რომლის დამუფუნებელათ ცნობილია მოლიერი, ქართველების ნიჭი გამობრწყინავს ლირიკულ ლექსში, რომლის უკეთეს ნიმუშს ვხედავთ უკვდავს «ვეფხისტყაოსანში»; რუსეთის მწერლობა დაისახა რეალურს მოთხრობაში და კომედიაში, რომელთაც სული ჩაუდგა გოგოლმა და წარმოადგინა ხასიათი დამცინავი და უმეტეს ნაწილად დამცინავი თავის საკუთარ ყოველდღიურ ცხოვრებისა. ამიტომაც რუსეთის მწერლობაში უკეთესს სახალხო პოეტს ვერ ვიპოვით, როგორც ბოგოლს. ამაზე ადრე მართალია პუშკინმა დასწერა მოთხრობა „კაპიტანის ქალი“ და გრიბოედოვმა კომედია „ვაი ქუისაგან“.

რომელთაც რეალური ხასიათი საკმაოდ ეტყობოდათ, მაგრამ ვერც ერთი და ვერც მეორე ვერ ჩაითვლებიან მწერლობის რეალიზმის მამათ, ჯერ ერთი იმიტომ რომ ამ თხზულებებში რეალურ სცენებთან რომანტიული სურათებიც ერია, და მეორეთ იმიტომაც რომ ესენი იყვნენ ერთი კალმის გასმით დაწერილნი, ცალკე პატარა სურათები, ერთმანეთზე საჩქაროთ გადაბმულები და არ წარმოგვიდგენდნენ ერთს მთელს დიდს სურათს, როგორც ეს მშვენიერად ახსნა უკეთესმა რუსეთის კრიტიკოსმა ბელინსკიმ.

ზოგოლის ნიჭი მეტად ბრწყინავი, მეტად უცაბო იყო, რომ იმას საზოგადოება და მწერლობა ადვილად შესჩვეოდა, და ამიტომაც ის თავის სიცოცხლეშივე ვერ დაესწრო ნამდვილს დაჯილდოებას თავის უდიდესის ნიჭისას. მხოლოდ ბელინსკი, პუშკინი და ორიოდ ახალგაზდა მწერალი თაყვანს სცემდნენ ამ გენიოსს და დანარჩენი საზოგადოება კი მას მხოლოდ დასცინოდა, როგორც უკანასკნელ მასხარას. მხოლოდ იმპერატორი ნიკოლოზის პირად გამოსარჩლებით წარმოსდგა სცენაზე „რევიზორი“, თორემ ამ პიესას, ვინ იცის, იქნება ოც წელიწადზე ადრე არ ეჩვენა თავი ხეცნაზე. როცა გარდიცვალა ზოგოლი და ტურგენიევა ნეკროლოგი დაბეჭდა იმაზე, ტურგენიევი ამ დანაშაულობისათვის პეტერბურხიდან დათხოვნილი იყო და გაიგზავნა სოფელში. მსე ცუდად ესმოდათ გოგოლის სიცილი იმ სამწუხარო დროს. მხოლოდ რამდენიმე წლის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ზოგოლმა დაჰბადა დიდი წრე ფრიად ნიჭიერ მწერლებისა, რომელთაც გაამდიდრეს რუსული მწერლობა. ტურგენიევი, ოსტროვსკი, ტოლსტოი, ზეჩინი, დოსტოევსკი, პისემსკი და ბეერნი სხვანაირი უნდა ჩაითვალოს ზოგოლის მიმბაძველებათ.

ამ მწერლების თხზულებებს ეხლა სტყობულობენ სამზღვარს გარეთ და დიდათ უკვირთ მათი ხელოვნება. უფრო მეტათ გაუკვირდებოდათ ზოგოლის ნიჭი, როცა შესაძლო ყოფილიყო რიგაიანად გადათარგმნა იმის წმინდა სახალხო რუსულ თხზულებებისა. ქართულ მწერლობასაც დაეტყო ზოგოლის გავლენა. ჩინებული მოთხრობა ილ. შავჭავჭავაძისა «კაცია-აღამიანი» თითქო გოგოლის „სტაროსეტსკი პომეშიკებს“ მოგვაგონებდეს. ზოგოლის თხზულებების არამც თუ მიბაძვას, ცარიელ თარგმანსაც ქართულს ენაზე დიდი მნიშვნელობა უნდა ჰქონდეს. იმ ჩინოვნიკობას, რომელიც გამოყვანილი ჰყავს ზოგოლს «რევიზორში» და სხვა თავის ნაწერებში, დიდი გავლენა ჰქონია და აქვს ჩვენს ცხოვრებაში. ამიტომაც რასაკვირველია, არც ერთ სამზღვარგარეთულ მწერლობაში ისეთი მნიშვნელობა ვერ ექმნება

ზოგოლს, როგორც ჩვენში. სხვის ღირსების შენიშვნა, შესაფერი დაფასება და მისთვის მიბაძვა სუოველთის ყოფილა უკეთეს გზათ ხალხის წარმატებისათვის და საკუთარ ღირსების ამაღლებისათვის. და ამიტომაც ქართულის ღრამატიულის საზოგადოების მართველობა თავის სასიამოვნო ვალათ რაცხს გვირგვინი დაადგას იმ მწერლის სურათს, რომლისაგანაც ბევრი გვისწავლია და ჯერ კიდევაც ბუქს ეოსუაქლით.

ახალი ამბავი

◆ ამას წინათ ჩვენ ენახეთ ერთი ძველი პიესა, სახელდობ „ჟამნი რბიან“, დაწერილია თ ალექსანდრე ვახტანგის-ძის ორბელიანისაგან. ეს პიესა განსვენებულს 1869 წ. ჟურნალ „მნათობის“ რედაქციაში გადაუტია დასაბეჭდათ, მაგრამ სხვა-და-სხვა მიზეზების გამო არ დაბეჭდილა. ამ პიესას გარდა მასვე დარჩა დრამა «ღვით აღმაშენებელი» რომლის ხელთნაწერი დღესაც მოიპოვება. კი იქნება, რომ განსვენებულის მემკვიდრეებმა ეს ნაწარმოებნი ცალკე გამოსცენ, ეს მით უფრო, რადგანაც ორბელიანის დანარჩენი ნაწერები 1879 წ. ცალკეც გამოვიდა თბილისში.

◆ ჩვენ შევიტყუეთ, რომ ერთ ქართველ გამოცემელს შეუტყუვია განსვენებულის ივანე ბარათაშვილის ყველა ნაწარმოები და ეს კრებული მალე გამოიცემა ცალკე წიგნათაო.

◆ ჩვენ გვგონია, რომ წრეულის კალია ვერსად მოიდგამს ფეხს და ვერ იჩინს თავის გამრავლებას, რადგანაც ასე დაქინებული წვიმები ხშირად არ იცის ხოლმე სიციხისაგან. გადამწვარს თფილისის მიდამოებსა და იმ მხარებისაყენ, სადაც პირველათ იწყებენ ხოლმე კალიები მრავლებასა.

◆ სამზაბათს, 13 მაისს, საღამოს 5 საათზედ სამხედრო სასამართლომ გაათავა ფოსტის გამცარცველთა საქმე შემდეგის რეზოლიუციით: აღდგინო დოლოხოვს და მურთუზი ოზიევის ჩამოერთვას ყველა ღარსება და დაისაჯონ სიკვდილით (ჩამოახჩონ), ბეიცარკერნოხიას და ბეი-სოლთან გაზახოვის ჩამოერთვას ყველა ღირსება და გაიგზავნონ კატორღაში ოცის წლით, დარღო ამრიგევი კი სასამართლომ გაანთავისუფლა. ეს უკანასკნელი, სამხედრო სასამართლომ, თუმცა დამნაშავეთ ვერა სცნა და გაანთავისუფლა

კიდეც, მაგრამ ადმინისტრაციამ მაინც დაიჭირა და ხელმეორედ დაამწყვდია ციხეში.

◆ ღღეს, 18 მაისს, არწრუნისეულ ბაღში (ბანკის ტერასასაზე) მოხდებო საგანგებო კრება ქართული დრამატიული საზოგადოების წევრთა. კრებაზე განიხილება საზოგადოების მმართველობის ახრი დრამატიულ დასის შედგენაზე ზამთრისთვის.

◆ ჩვენ შევიტყუეთ, რომ სოფრ. მგალობლი-შვილისაგან გადათარგმნილი „შესანიშნავი ბავშვები“ ისტორიული მოთხრობანი მგვენი ფოასი, ჩვენ სურათების ამომკრელს გრიგ. ტატიშვილს უკისრია სურათებით გამოცემა.

◆ თბილისის ესტუმრენ რუსის არტისტები ბატ. ჩარსკის მოთავეობით. ბატ. ჩარსკი ირიცხება პეტერბურლის იმპერატორის თეატრის არტისტათ და ასრულებს დრამატიულ როლებს. ეს დასი აპირებს სამ წარმოდგენის გამართვას. ხუთშაბათს წარმოადგინეს ლერმონტოვის დრამა მასკარადი, პარასკევს შექსპირის ტრადედია ოტელლო და ღღეს ჰამლეტს წარმოდგენენ. არტისტებზე და წარმოდგენებზე შემდეგ ნომერში მოვილაპარაკებთ.

დასს შეადგენენ შემდეგნი: არტისტები: ანკოკა-ბერნარი, ლოლა (არტისტები პეტერბურლის იმპერატორის თეატრებისა) უკაროკისა, ლინოკისკისა, გუსკევისა, ტინსკისა და სხვ. არტისტები: ჩარსკი, სამარინი, ტინსკი, ილკოვი, რუდინსკი, სტრეპეტოვი, კრონსკი და სხვ.

გოგონება.

მასსოკს, სატროლო, ტკბილი წამები, როდესაც შევით შენ მალსინებდი. ვნებით დამწყვდნი ის სურველები, როს ჩემს ანსებას დამავიწყებდი. მასსოკს გრძობებსა გამიშვებუბდი, უკუ ვტოვებდი ქვენიერებას. სიუხვით, ვით ტკბილს ნექტარს მასმეკვი ედემში დარგულს შენ სიტკობებს. მასსოკს ის ბაღი სად მარწმუნებდი: „სამუდმივ-ჟამოდ მე შენი ვარო!“ ხან გულ მკრდღებდა ცრემლს მამუგრებდი, ვით მარგალიტის მქეფურე წყარო. სად დაგესაროდენ ჩვენ ვანსკვლავები;

მთვარე მოგვეყენდა ნათელს მოზარულს. სადაც გვიმეორდენ იადონები და შესატროდენ წმინდა სიყვარულს მასსოკს, როდესაც დავიწყებას თავს მიუძღვნიდით. გრძობა გვრჩებოდა. როდესაც მსოლოდ ნეტარებას ჩვენი ფიქრები ემოხებოდა. კიდევაც მასსოკს ბევი სსკა რამე; მწედ არ გამოხნდა ჯერ დავიწყება და დამერწმუნე იგი სსოკნა მე საუკუნოდა გულში ჩამჩება. დეი ვიტანჯო მის მოგონებით; გული კი მარად იმედოვნებდას. სული, აღსაკე შეფოთიერებით, ვინძლო ოდესმე განთავისუფლდა!

რ. აღიუნსხელი

* *

მობიბინდი კსიქლავ; გაჭქრს უოკელი არამი; ციურა ნამო! აგებ შენ გაჭანო გულის ვარამი,

უუუუნა წვიმავ მასკელე. შენ ცავ ნამებით ვალმა, რომ გულ დავოდელს შექმლოს სატროფ ან მიუძღვნა საღამო.

ზაყელი

თეატრი-ს კორმსკოდენი.

სოფ. ჩიბათი. არა ერთხელ იყო ნაჩენები და ნაძაგები „ლორების“ ფურცლებზედ გურულების ცრუ-მორწმუნობა, მაგრამ ყოველი ეს თითქმის ამაოთ დარჩა. ჩვენში ისევ მტკიცედ აღვიარებინ უმეტარი ხალხისაგან გამოგონილი უქმები: იგივე „ყვე-მარიობა,“ „თაგე-მარიობა,“ „ჩიტ-მარიობა“ და სხვები მრავალი ამ გვარები. ზოგიერთა ცრუ-მორწმუნოების ვავრცელებას მღვდლებიც შესწევინ ხოლმე. თუ ღიდი გვალვა დღდა, ან ქარი რამოდენიმე

დღეს გაძრივდა, მღვდლები ამ შემთხვევებს პარასკევის გატეხას აბრალებენ: «სულ ამ პარასკეობით მუშაობამ დააქცია ეს ქვეყანა.» მუ ამ დროს ვინმე იქმყოფთავანმა შენიშვნა მისცა მათ, რომ პარასკევი უქმათ არ გვიწერიაო, ვაი მისი ბრალი! ვინ იცის—როგორი სიტყვებით დაუწყებენ მას ლანძღვას. სხვათა შორის იმასაც გამოუჩვენენ, რომ ამ გვარი აზრები სწავლით შეშლილებსიდან არის გავრცელებული და სხვ... ერთი სიტყვით, იმის მივიერთომ მათ უქადაგოს სხვა-და-სხვა ცრუ-მორწმუნოების სისაძაგლეზედ და ცდილობდეს ამა ზნეობითი სენის, რბილ და ძვალ შუა გამჯდარის, ამოფხერას, უფრო ხელს უწყობენ იმათ გაზვიადებას. კორესპოდენტები იმედს აძლევენ მკითხველებს: ადრე-თუ გვიან გურულები გაიგებენ იმათ სისაძაგლეს, როცა ექნებათ მიმოსვლა სხვა მხარეების პირებთან, იმათზედ უფრო განათლებულთან, მით უფრო, რომ ადრე ხანათ გურიას რკინის გზა შეაზედ გააპობსო. და ბოლოს მართლაც გვეღირსა ნატერის ასრულება. რკინის გზა გავიდა, ცეცხლის მატარებელი ხშირი სტუმარი შეიქმნა, ბევრი ცვლილება მოხდა ჩვენში მას შემდეგ, მხოლოდ დედა-კაცების კუდიანობის, მკითხაობის, პარასკევის უქმობის და ზოგიერთა სენის რწმუნება დარჩნენ იმავე რიგზედ.

სხვა პროგრესთა შორის, აი ცვლილება: ქალებმა გურიაში, მომეტებულ ნაწილათ. ლანჩხუთის მახლობ სოფლებში, «პადრუჩკით» სეირნობა მას აქეთ შემოიღეს, როცა სხენებელი გზა გაყვდათ; როგორც საზოგადოთ მიღებულია, ბევრი ინჟინერები იყვნენ მიჩენილი ამ გზაზედ, მათ რიცხვში, ნამეტანი იმათგანი ლანჩხუთის სოფელში იყვნენ დაბინავებული გზის გაყვანამდე. აქედან ადვილათ შესაძლებელია, — ლანჩხუთის და ჩიბათის სოფლების ქალები ადვილათ შეეჩვეოდნენ, ინჟინერების ცოლების წახედულობით, „პადრუჩკით“ სეირნობას. მხლად ლანჩხუთის მოედანზედ ყოველ საღამოობით (თუ კარგი დარია) შეხედებით რადენიმე ქალ და კაცს „პადრუჩკით“ მოსეირნეს. დილით და საღამოობით «ტანციაზედ» ჩაუსვლელია ჩვენი, ე. ი. სოფ. ლანჩხუთის ქალებისა, ხომ შეუძლებელია. ორი საათით, ანუ კიდევ უფრო წან „პოეზდის“ მოსვლას დასწრებენ ხოლმე. ამ საქმეში ხანდის-ხან არც კაცები ჩამორჩებიან ქალებს, ესენიც რამოდენიმე საათით ანებებენ თავს მუშაობას და „ტანციაზედ“ გარბიან.

მეორეთ—ავათ-მყოფისთვის ჩვენში ექიმი არ არსებობს, რადგანაც ყოველი ავათ-მყოფობა კუდიანი დედა-კაცების ბრალათ ითვლება, რისგამოც, არ გვონებ, რომ ამდენი ავათ-მყოფი გახდეს სიკვდილის

მსხვერპლი სადმე ამიერ კავკასიაში, რამდენიც ჩვენ სოფლებში—ლანჩხუთში და ჩიბათშია. გახდება ვინმე ავათ თუ არა—მაშინვე მკითხავებთან მირბიან. მკითხავე, რასაკვირველია, მათ კეთილ გზაზედ არ აყენებს! დიდი ხანია მას აქეთ, რაც ერთი ვილაც მაწანწალა მკითხავე აღმოჩნდა იმერეთში, სოფელ ჰინაიშიში, სახელათ დ. და გვარათ ე-ძე; მკითხაობასთან რაღაცას ვითომ წამლობასაც ჩემულობს: ვის უშეილო დედა-კაცების შეილის ყოლას ჰპირდება და ვის რას. იმერეთში კაი ხანია, რაც გაუფეს მას ფლიდობა და თავის მნიშვნელობა დაკარგა. მხლა იქ არა გაუხდა რა, მოატანა გურიას და ორი წელიწადია მას აქეთ, რაც ამავე ფლიდობით ჩვენში უმოწყალოთ ყვლეფს ხალხს. ამას წინეთ ერთმა სოფ. ჩიბათში მცხოვრებმა აზნაურთავანმა ერთი იმავე სოფლის ქალი ცოლათ შეერთო. მხლა ამ ქალს რაღაც ავათ-მყოფობა დაუწყია, დღისით კარგათ არის და ლამ-ლამობით რაღაცას ძილში ყვირისო. ხანდის-ხან თურმე კიდევ წამოგარდება გაგვიებული და იძახის: „მიშველეთ! თავზედ დამანწა“ და სხვ... დღეს ის აზნაური თავის ოჯახობით და ავათ-მყოფით თქმულ ე-ძეს ჩაუვარდა ხელში და გახდა იმისი მსხვერპლი მატერიალურის მხრით. გაუხდა ცოლი ავათ თუ არა, ეს პირი—სხვებით ცრუ-მორწმუნე ე-ძესთან წავიდა და, როგორც ამბობენ, მაშინ ორი თუმნის მეტი არ წაუღიაო. შემდეგში თანდა-თან უმატა. როცა ფული შემოაკლდა, იმან მიჰყო ხელი ძროხის, ცხენის და სხვა შინაური პირუტყვების ყიდვას, და ყველას იმ გამოჩენილ ე-ძეს ულაგებს. ნეტავი ვიცოდეთ რისთვის? ნუ თუ კაცობრიობამ ამ ნაირ სისაძაგლეს ყურადღება არ მიაქციოს და არ სთელის ვალათ ამ ნაირ უბედურობას ყური ათხოვოს და იმისთანა მაწანწალაებს არ მისცეს ნება ასე ტყუილა-უბრალოთ ხალხის ყვლეფისა? ეს კიდევ არაფერი—მისი ქირის სანაცვლო იყოს. ამ ცოტა ხანში ჩვენ შევიტყვეთ, რომ ე-ძეს კითხვაში უთქვამს მოხსენებული პირისათვის, რომ ვილაც მას დაახლოებით მეზობელი ჰყავს. იქ ორი ქალი არისო, (მისგან ეს ადვილი სათქმელია, ასეც რომ არ იყოს, ჩვენმა განთქმულმა ე-ძემ სოფ. ჩიბათში თვითველი ღობე ყორეს ადგილი იცის და მანდილოხნებსაც ინცობდეს, არაფერი გასაკვირია). ამ ორ ქალთაგანი ერთი უფროსი არის და ამ ორ ქალს „გაუთვალას“ ვითომც მისი ცოლი. ამ ნაირათ, უიმისოთაც ცრუ-მორწმუნოებით საესე გურული აუღლეგებია და ვინ იცის დღეს რას უქადის და რას ჰპირდება ამ ჰატიოსან (ოჯახის) სახლის მანდილოხნებს. პირ-და-პირ მათ არ ეუბნება, მაგრამ სხვებთან რას ამბობს, მას

კინ ჩამოთვლის. რადგან არ შეუძლია პირ-და-პირ უთხრას იმ ხსენებულ მანდილოსნებს, ვ-ძეს მისთვის ეს ხერხი უსწავლებია: ამ სამ კვირაში რომელიმე დღეს ავით-მყოფის ქმარმა უნდა მოახდინოს ყრილობა. იმ ყრილობაზედ, შეძლების და გვართ, უნდ დაესწროს სულ ყველა იმა სოფლის მცხოვრები, მათ რიცხვში, რასაკვირველია უნდა ვ-ძეც იყოს. უკანასკნელმა უნდა ამოირჩიოს ავი თვალის დედა-კაცები და შემდეგ ვინ იცის რა უბედური შემთხვევა მოუვით. დიდათ ვიშიშვით, რომ ჩვენშია არ მოხდეს ისეთი შესაძრწუნებელი ამბავი, როგორც მოხდა სამეგრელოში, სადაც ყირიმის ომის შემდეგ 1858 წ. რადენიმე ბებერი გახდა ცრუ-მორწმუნე მეგრელების მსხვერპლათ.

ს. ჯვარშენაძე

შეარსებნილი ოჯახი

(შემდეგი *)

V

პარვა ხანი გაატარეს სიჩუმეში; კიდევ მიტრიას ხმამ დაარღვია მყუდროება და მიუბრუნდა მამას, რომელიც სრულებით არხინათ სცლიდა ღვინით საესე სტაქნებსა.

— მამა ჩემო, ერთი მითხარი, ბოლო არ უნდა ჰქონდეს ჩვენს ასეთ ცხოვრებას? და ისე რიგათ დაუწყო ყურება, გეგონებოდათ, ენლა მოელოდა მიტრია თავის აწმყო და მომავალ ბედის უკანასკნელ პასუხსაო.

— რა გეკითხება! მიუგო მამამ არხინათ და ზედ არც კი შეჰხედა მიტრიას, და არხინათ განაგრძო ეახში... — ჩემი ქეიფითა და ასე ვიქცევი! ვის რა დავა აქს, ვისა?.. ამაზედ უარესი დღეც რომ დაგაყენოთ, ხმასაც არ უნდა იღებდეთ... ჯანი თქვენც გაგვარდეთ და თქვენც ცხოვრებასაც; აი სახლი და იცხოვრეთ როგორც გინდოდეთ... წამოვარდა საჩქაროთ ნოდარი და გაჯავრებულის სახით გავარდა კარში, რომელიც შემდეგ სრულებით აღარ შემობრუნებულა.

საბრალო ელისაბედი, რომელიც აქამდისინ ცეცხლა პირ-კერას იყო მიყრდნობილი, გულ საკლავის გამომეტყველებით შესტკეოდა ქმრის ლაპარაკსა... რაკი შეიტყო ყოველისფერი, რაკი გაიგო ნათ-

ლათ შედეგი ქმრის უკანასკნელი სიტყვებისა, ენლა კი ველარ შესძლო, დასძლია დედა-კაცურ გულჩეილებამ და ნაკადულსავით გადმოჰსქდნენ შავათ ჩამქრალ თვალბიდგან, მწარე ცრემლები. საჩქაროთ მიიფარა პირზედ, თავისი ლურჯი ხელცახოცი, მაგრამ ცხადათ ეტყობოდა, რომ იგი თუმცა ჩუმათ, მაგრამ გულ-ამოსკენითა ტიროდა.

— მეც ეს იმედი მქონდა მამაჩემისაგან. დაბლა წამოიძახა მიტრიამ და მიწვა იქვე ცეცხლის ახლო დიდხნის დაგებულ ლოგინზედა, საეძინა რომელსაც მთელი დღის შრომის შემდეგ, მალე ტკბილათ.

VI

ბევრ სხვა მუშაობასთან, მიტრიამ ურმის კეთებაც ხელოვნურათ იცოდა. იმის მორთულ პატარა-ძალსავით კოხტა გაკეთებული ურემი, რომელსაც ყოველთვისინ სუფთათ და ლაზათიანათ ექნებოდა ხოლმე თვლები გამოწკებილი, დიდსა თუ პატარას ძრიელ მოსწონდათ, მიტრიას თვით-მოქმედებითი ხელოვნება. ამითი მიტრიას ხელოვნება ძრიელ გაითქვა; იმას ურმის კეთებაში ცალი არა ჰყვანდა არამც თუ მარტო სოფელ მ-ში, არამედ თვით გარეშემო ახლო-მანლო სოფლებშიაცა და ვისაც კი ან ურემი გაუფუჭდებოდა, ან ლაზათიანი კოხტა ურმის ქონა მოუნდებოდა, უსათუოთ მიტრიასთვის უნდა გაეკეთებინებიათ.

მრთ დღეს, ძეთილაშვილმა დაუძახხა მიტრიას, ურმის ძველი უბის გამოსაცელებლათა... თუმცა შემოდგომა მიიწურებოდა და ზამთრის მოწინავე ღრუბლებმა და ქარმა, უკვე აგრძნობინა ხალხს მომავალი სიცივე, მაგრამ, მიტრიამ მაინც სასიმიდეს ქვეშ, თხელ თეთრი ჩითის ახალუხით, ლაზათიანათ დაუწყო ჯერ კიდევ სრულებით გაუკოპიტებელ ხეს თლა. მიტრია სრულებითაც ყურს არ უგდებდა, ციე მოზუზუნე ნიავსა და საკმაოთ მოზრდილ ცულის ღონიერთ სცემდა... იქვე მახლობლათ მოსჯდომოდა გაღეულ ფერსოს თითონ ძეთილაშვილიც და ძალდაუტანებლათ ჰხერტავდა სასოლეებსა. ამ ციე დღეს ვერც ძეთილაშვილის სახლობა შეეშინებინა; ისინიც გამოსულიყენენ სასიმიდის ქვეშ და მათთან ლიზაც თავისი საკერავით, რალაც ფუსფუსში იყენენ.

სოტა ხნის შემდეგ, პატარა ცელქებმა მალე დაანთეს ცეცხლი, დააყარეს ზედ ბლომა ნაფოტი და სამურათ შემოუსხდნენ გარეშემო. ძეთილაშვილის ცოლი, იქვე გვერდით მოუჯდა ქმარს და გაჩქარებული უქსოვდა თავის ექესი წლის ცელქ აბრისა პრელ წინდასა. აქ მხოლოთ ლიზა-ლა იყო დარჩე-

*) იხილე „თეატრი“ № 17.

ნლი, რომელმაც, არ იცოდა სად მოენახა ჩამოსა-
ჯდომი ადგილი, რომ უფრო მარჯვეთ, უფრო შე-
უშინელოთ გამძლარიყო მიტრიას გადაღლილ მკერ-
დის ცქერით და მათი თვალები უფრო მალ-მალ
შეჰხვედროდნენ ერთი-ერთმანეთსა. ბევრი ტრიალის
შემდეგ, ლიზაც მივიდა და დედას მოუჯდა გვერ-
დით, გაღიშალა მუხლებზედ თავისი საკერაი და ნე-
მისის ხელოვნურის ხმარებით დაუწყა კრევა. გეგო-
ნებოდათ ამას ელოდა თითონ მიტრიაცაო, ისე მა-
ლე იბრუნა ზურგი და ახლა მეორე მხრიდან დაუ-
წყა უბეს თლა. ლიზა მიტრიას და მიტრია ლა-
ზას მალე მიუხედნენ ერთმანეთის საიდუმლო განზ-
რახებასა. ლიზამ თუმცა გაჩქარებით დაუწყა კრევა,
მაგრამ მიტრიას მშვენიერ სახეს და ღიღონ შავ-
თვალებს მინც არ აშორებდა ლიზა თავის თვალებსა
და დრო გამოშვებით, საკმაოთ დააქცერდებოდა
ხოლმე, მიტრიას ცულის ცემასთან, თვით გულის
მოძრაობასაცა ლიზა ცხადათა ჰგრძნობდა რა გამო-
მეტყველებითაც უცემდა ისე აჩქარებით მიტრიას გული,
ცხადათა ჰგრძნობდა რა ფიქრებით უნდა ყოფილიყო
იგი მოცული.

— როგორც ეტეობა, ზამთარი ცუდი არ გვე-
ქნება, გამოელაპარაკა მიტრია ძეთილაშვილსა და
ცულის ცოტა მძიმეთ დაუწყა ცემა, რომ პასუხი გა-
ეგონა.

— ჰო! მიუგო ძეთილაშვილმა და ზედაც დაუ-
რთო: — ის კი არა, სად არის, მიტრია, მამაშენი, ეს
ორი კვირა მეტი იქნება თვალთ აღარ დამინახავს...
ჰეი, ი უღმერთომ, რა დანელა თავისი ოჯახი,
თქვენ გამარჯვებასა!.. რამდენჯერმე გაიქნია თავი
და კვალთ განაგრძო ფერსოს ხერცხა.

მიტრია სრულებითაც არ მოელოდა ძეთი-
ლაშვილისიგან მამაზედ საუბარსა; ამ მოულოდნელ-
მა სიბრალოლმა და ძეთილაშვილის ალალ მართლათ
წარმოთქმულ სიტყვებმა, მიტრიას ცივი ოფლი და-
ასხეს, აუშალედ სევდებთან წყლულებიც და ბოლ-
მით ავისილმა უფრო გაშმაგებით დაუწყა ცულის
ცემა... ცულის ცემის დროს მალ-მალ გადაჰხედავდა
ხოლმე ლიზას და წუთით სევდებ დავიწყებული სულ
სხვა სანეტარო სიამოვნების გამომეტყველებით აჩერებ-
და თვალებს იმის თეთრ წითელ სახესა. მათი გრძნე-
ული თვალები მალმალ ჰხედებოდნენ ერთმანეთსა
და ამით ცხადათ ჰგრძნობდნენ ერთმანეთის გულის
ცემას, ერთმანეთის სურვილსა, ერთი სიტყვით, ასე
და ამ რიგათ ლიზამა და მიტრიამ ცხადათ შეატყუ-
ბინეს ერთმანეთის წადილი...

ამასობაში მზე შეუშინელოთ ჩაიდა, საღამომ-
დისინ უბე არამც თუ გათალეს, მიტრიას დაუ-

ლაღამა ხელებმა მარჯვე ცულის ცემით, გატუსეს
კიდევ და მხოლოთ დანდლებისა და ქლებისათვის-ლა
უნდოდა დახერცხა. კარგათ იყო შებინდებული, რო-
დესაც ეანშმის ჰამის შემდეგ «ლამე მშვიდობის»
თქმით გამოეთხოვა მიტრია ძეთილაშვილის სახლო-
ბასა. ბინდი საკმაოთ ბნელი იყო და ვერო ორლო-
ბებში ჩაფიქრებული მიტრია, მძიმეთ მოაბიჯებდა.

— «ბრა, რა უნდა ეთქვა ჩემთვის კეთილა-
შვილსა, რა მამა ჩემზედ ჩამომიგდო ლაპარაკი...»
ფიქრობდა მიტრია და აუარებელი მწარე აზრები
უტრიალებდნენ თავში, რომელნიც ვერას გზით ვერ
გამოერკვიენა, პასუხი ვერ მიეცა თავის თავისთვის,
მაგრამ რაკი, გაურბენდა ხოლმე ამასთანავე ელვის
მსგავსათ სანეტარო ლიზაზედ ფიქრი, რაკი მოაგონდ-
ბოდა ხოლმე იმისი მოცინარე პირი და მომავადოვებ-
ელი თვალები, ნათლათ ეხატებოდნენ, მაშინ ყოველის-
ფერი ავიწყებოდა, ერთის წუთით სრულებით უკუ
ეყრებოდა სევდა მოცული ბოლმები და ჰფიქრობდა
მხოლოთ იმას, მარტო იმას რაც მთელ ქვეყანას,
მთელ თავის სიცოცხლეს ერჩინა და ეს ნეტარი
ფიქრი კიდევ იყო ლიზა... საჭირო იყო მხოლოთ
ლიზას წარმოდგენა მიტრიასთვის, რომ იგი კულან-
დებულათ გამხნეებულიყო, კულანდებულათ გამხი-
რულებულიყო; ერთი სიტყვით, ისეთივე მიტრია
ყოფილიყო, როგორც აქამომდე და რომელსაც შეჰ-
ნატროდა მთელი სოფლის ახალგაზრდობა.

მაგრამ, ვაჰ, რომ მიტრია ზოგჯერ ის აღარ
იყო და რამდენიც დრო გადიოდა, იმდენი სევდა,
მწუხარება, მიტრიაზედ დიდ გავლენას ახდენდა!

VII

მეორე დღეს ჯერ კიდევ კარგათ არ იყო გათე-
ნებული, რომ მიტრიას ხევის ცემა გამოისმოდა
კეთილაშვილის ეზოდგანა. თითონ კეთილაშვილიც
აღრე ამდგარიყო და ისიც იქვე სთლიდა უბისათვის
ახალ დანდლებსა... ლიზამაც თავის დედით წამოა-
ლეს კოკებს ხელი და ემზადებოდნენ «დილის» წყლის
მოსატანათა; ლიზამ თუმცა მალულათ, მაგრამ ერ-
თი რამდენჯერმე გადმოჰხედა მიტრიას, რომლის
თვალებიც, ძეთილაშვილის შეუშინელოთ ლიზასკენ
იყენენ მიტყუონი და თვალების გამომეტყველებით,
მიესალმნენ ერთი-ერთმანეთსა.

მს დღესც ჩვეულებისამერ გადიოდა; მზე თან-
დი-თან დასავლეთისკენ იხრებოდა; მიტრია რალაც
საიდუმლო სიამოვნებისაგან აღტაცებული, უფრო
მარდათ, უფრო ხალისიანათ მუშაობდა. ლიზა თა-
ვის იქ ახლო ტრიალითა და ფუსფუსით, თუმცა კი
იმდენს არაფერს აკეთებდა, რალაც ძალას უმატებდა

მიტრიასა. მათი მალ-მალ უხუმარი ცქერა, ძრიელ აგრძობინებდათ ერთმანეთის სურვილს და თუმცა სიტყვით კი არა, მაგრამ თავიანთის თვალებით ცხადათ ატყობინებდნენ, ერთი მეორის სიყვარულით თანაგრძობასა!.. სამხრობის ღროს, სასიმინდის ქვეშ, ლიზა და მიტრია მარტონი დაჩხენ, თუმცა კი თითონაც ვერ მიხედვარილიყვნენ, როგორ მოუხდათ ესა. ამ ცოტა ხნის თავისუფლებით, ძრიელ ისარგებლეს. მხოლოთ ეხლა შეიძლოთ რამდენიმე სიტყვით ეთქვათ ერთმანეთისათვის ის დაფარული გრძობა, რომელსაც ასე ცხადათ ატყობინებდნენ მათი თვალები... ლიზამ თითქო მორცხობით ჩაღუნა თავი და ქვემოქვე დაუწყო ყურება მიტრიას, რომლისაგანაც მოელოდა გამოლაპარაკებას, რომლის სიტყვებსაც შეიძლოთ იმდენი, იმდენი ნათელის მოფენა, რომ ლიზა სრულებით გაემხნევიინათ, ლიზასთვის მოესხათ ის შემძლე ფრთები, რომელითაც შეყვარებულნი, ყოველთვისინ რალაც სიამოვნების ჰაერში დაჰფრენავენ... ლიზას გრძობამ არ უმტყუნა, არ უმტყუნა რადგანაც ამასვე ჰგრძობდა თითონ მიტრიაცა, ამასვე მოელოდა იგიც განარებული და არიყო რომ ხედის ცემას უკლო, ცოტა ხანგრძლივათ-ლა გამოისმოდა ხმა.

— რა თავი ჩავიღუნია ლიზამ? როგორც იყო წარმოსთქვა გაბედვით მიტრიამ და მიაჩრა თავისი გამომეტყველი თვალები ლიზას, რომელმაც ამ სიტყვებზედ ის კი იყო აიღო მალლა თავი და ორივეს თვალები კვალათ ერთმანეთს შეჰხდნენ.

— რომ იცოდე, რამდენი რამის თქმა მინდა შენთვის... კვალათ გამოელაპარაკა მიტრია და გულმა არ იყო რომ ძბლზედ დაუწყო ცემა.

— იქნება გავხდე ამ დღის ღირსი, რომ თავისუფლათ შემოგჩივლებდე ჩემი გულის პასუხსა? მიტრია თითქო ეკამათებოდა სიტყვებით.

— ბაჰხდები... დაბლა, მაგრამ ისეთის გრძობით წარმოსთქვა ლიზამ ეს ერთი სიტყვა, რომ თვით სალიკლდეც ყოფილიყო კაცად, ადვილათ მიჰხვდებოდა, რა სიამოვნების კილოთი ამოსქლა ლიზას გულიდგან ეს მოკლე სიტყვა.

მიტრიამ სწრაფლ შეაყენა ხედის ცემა... უფრო სიხარულით, უფრო სიამოვნებით დააცქერდა ლიზას მშვენიერ სახეს, რომელიც ეხლა სრულებით არ ერიდებოდა და აღის ფერ ტუჩებზედ გამკრთალი ღიმილი, უფრო ერთი ათათ აჯადოვებდნენ საბრალო ჰაბუკის სიხარულისაგან ალტაცებულ გულსა.

— მერე როდის?

— თუნდ ამაღამ! მიუფო ლიზამ და წამოიწია ასადგომათა.

— მაშ...

— ნახემდისინ! გააწყვეტინა სიტყვა და გამოსწია სახლის კარებისაკენ, თითონაც მიტრიაზედ არა ნაკლებ ალტაცებულმა.

მიტრია, მარტო დაჩხა, მაგრამ ლიზას გულს კი თავისთანა ჰგრძობდა. წამოავლო ხედს ხელი და უფრო გრძობით, უფრო გამხნეებულმა დაუწყო სატეხს ცემა. მიტრია ცხადათა ჰგრძობდა, რომ იმის ისეთაც ძალას, ეხლა სულ სხვა ახალი ძალა მიემატა; თითონ მიტრია აღარ იყო ის ჩაფიქრებული მიტრია... ეხლა სულ სხვა გვარათა ჰგრძობდა თავის თავს; იმას ათას ბედნიერების სიხარულმა გაურბინა თავშია, რომელიც აქამდისინ მხოლოთ ოცნებათ ებადებოდნენ და ოცნებათავე ჰქრებოდნენ. არა! მიტრია ეხლა დარწმუნებული იყო რასაცა ფიქრობდა და ეს ფიქრი კიდეც მხოლოთ ლიზა იყო.

სალამომაც მალე მოატანა, ჩვეულებისამებრ დერეფან ქვეშ ეახშმის ჰამის შემდეგ, მიტრია მალე გამოემშვიდობა და ბედნიერების სიხარულისაგან ალტაცებულმა, მალე გამოსწია შინისაკენა.

ველის-ციხელი.

(შემდეგი იქნება)

სახალხო ლექსები

არა მწამს თავის დღეშია
ფიცილი დაიცისაო,
არც მოჰმის მოვალატისა,
არც მოწმენდილი ცისაო.

კაცი ამ ქვეყნით დეგნული,
ველეგან იშოვის ბინასა;
უკობს არას ფერს გაუტყდეს,
გული უგანდეს რკინასა.

ამ ცრუკას წუთსა-სოფელში
ბეკრი ამბები ყოფილა,
ველასა თვითო სეკდა ჰკლავს,
ვინც ამ ქვეყანად შობილა.

იმ ხუენ ლამაზსა ნინოსა
თვალთაგან ცრემლი სცვიოდა—

შეკატევე ბიჭი უნდოდა,
იმისთვის გული სტკიოდა.

გოგომ რო ვაშლი მესროლა
მატკინა გულის ფიცარი;
თუნდ მომელან სასკლს არ ვიტყვი,
დმერთმა უშველს ვინც არი.

ქალებო, თქვენი ჭირიმეთ!
ნეტავ ვინა გყავთ პატრონი?!
ამდამ ჩვენთან წამოდიოთ,
მეხრები ვართ მარტონი.

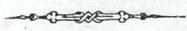
ქაღმა რომ კოკა ავსო,
ჩამოვდა წელის-შირ, ქეაყდა—
საყვარელს დაჭმირებო,
იქ მოგიცდო წყაღსედა.

სიტყვებზე დაეყდა უბი
ბატონის ერთგულს უმასო;
მთ შუა მტრობა ვარდებო—
ფიცხლავ წასჭრინ თავსო.

გამოცანა

- წადი, არ ნასო, უთხარ მოვიდეს.
- წაველ, კერ ვნასე; მითხრა „მოკალო.“
- რათ არ მოვიდა? ალბათ მოვიდა,
რომ არ მოვიდა.
- რომ არ მოსულიყო?
- რომ არ მოსულიყო, სომ მოვიდოდა.

წინა გამოცანების ასხნა *)

- 1) ფეიქარი. 2). ციკინათელა.

შეზოლილი სიყვარულისაგან *)

დრამა 5 მოქმედ. თსზ. დონ-მანუელ ტამისი და ბაუსისა

აქტი IV

ღარბაზი სასახლეში. სცენის სიღრმეში სამეფო
ტახტი.

სცენა I

მეფე (ზის), დონ ხუან მანუელი, მერე მარლიანო

მეფე. აღასრულეთ ჩემი ბძანება?
დონ ხუან მანუელი. დედოფლის ოთახის ყველა
კარებებში ღარაჯებია ჩაყენებული.

მეფე. აღღარამ რაღა გიბასუნათ?
დონ ხუან მანუელი. მინამ არ გავა დედოფალი
აქედგან, მინამდის მე ჩემს ოთახიდგან არ შემიძლიან
გამოვიდეთ.

მეფე. რა ცუდათა ვგრძნობ ჩემს თავს! რა შე-
მაწრწუნებელი ტყიელი მაქვს თავში! აღღარას ვი-
ნაობის გამოაშკარაებთა დედოფლისაგან, მოუსვენ-
რობა, რომელსაც იმ დროიდგანა ვგრძნობ—აი მი-
წეზები ჩემი ცული ყოფისა. შარყოფობა და სიტყვის
შებრუნება მოხელებებისაგან—ესენი უფრო მიშფოთე-
ბენ სულოს! და უარესად ეს თათბირი—რომელიც
მთელი ღამე გავრძელდა. .. რა ხანგრძლივი წამებაა.
ჩვენი იმედები მაინც რომ არ გაცრუდენ!

დონ ხუან მანუელი. ამისი ნუ გეშინიანთ: დე-
დოფლის დატყვევების შემდეგ სუყველა გრანდი თქვენ
დიდებულებას აღვიარებს ამ სახემწიფოების ერთად-
ერთ ბრძანებლად.

მეფე. მე თქვენგან ძალიან დავალებული ვარ,
დონ ხუან მანუელი! თქვენსა და პაჩენკოს დაჯილ-
დოვებას მე ვერასოდეს ვერ შევიძლებ.

დონ ხუან მანუელი. თქვენთან სამსახური ჩემს
მოვალეობად გამიხდია.

მეფე. მე დავსჯი დამნაშავეებს. აღმირაღმა და-
მაკარგვინა მე ღმობიერება გულისა (მარლიანოს,
რომელიც მარცხნივ შემოდის) რას ამბობს დონა
ხუანა?

მარლიანო. წასვლის უარზეა.

მეფე. მე ღარწმუნებული ვიყავი რომ ყოველივე
თქვენი ცლა ამაო იქნებოდა.

მარლიანო. მეფევ, თქვენ რაღა გადაწყვეტილებას
დაადექით?

*) იხილეთ „თეატრი“ № 18.

*) იხილეთ „თეატრი“ № 17.

შეფე. ღაყვაგებით იქნება, თუ ძალით იგი უნდა წავიდეს.

მარლიანო. მე არა ერთხელ გამომითქვამს ჩემი აზრი... ნება მიბოძეთ იგივე აზრი საჯაროთაც ვთქვა.

შეფე. მარლიანო!

ღონ სუან მანუელი. უფლება და ცდა დედოფლის დღეგრძელობისათვის თქვენ საეკეო კაცათა გხდინა: ამას ყველა მიჰხედებოდა, ისე რომ გიცნობდენ, როგორც მეფესა აქვს თქვენი ცნობა.

მარლიანო. ხმა ტანჯვისა ქვეყანას ერთ ოჯახად მიხდის, ორი მიზეზისა გამო ექიმებს ამოღენა სამშობლო გვაქვს და სუყველა გაქირებული — ჩვენი თანამემამულეა.

შეფე. მარლიანო, გირჩევ წინ-დახედულობა იქონიო. (ღონ სუან მანუელს) წადით და მოუწოდეთ თქვენს მეგობრებს. (თავისთვის) ბოლოს როგორც იქნება მოვაშორებ დედოფალს. (მეფე მარჯვნივ მიდის, ღონ სუან მანუელი მისაღებ კარებში).

სც 6: II

მარლიანო, მერე ღონ აღვარი, ცოტა ხნის შემდეგ აღმირალი.

მარლიანო. მინამდის სული მიდგას მე ჩემს პატიოსნებას არ უღალატებ.

ღონ ალვარი. (შემოდის კარებში, რომელიც სცენის სიღრმეშია მარცხნივ) მახერხე დედოფლის ნახვა?

აღმირალი. (შემოდის მარჯვნივ კარებში, რომელიც სცენის სიღრმეშია) რას იტყვი, მარლიანო?

მარლიანო. მეფეს უთხარი: ვეცდები მეთქი რომ დედოფალი თავის ნებით გავიდეს აქედგან, და ამ ღონის ძიებით ავიღე ნება ჩთვა დედოფლის ნახვისა. დედოფალმა იცის მეფის განძრახვა და იგი მთლად დაუძლიერებული, თვალ-ცრემლიანი თვითონვე ითხოვს წასვლას.

აღმირალი. წასვლას?

ღონ ალვარი. თქვენ რაღა უთხარი?

მარლიანო. მე მას მოვაგონე მოვალეობანი დედოფლისა, გადავშალე მის თვალწინ სუყველა გაქირებანი — რასაც მისი უსაღლები გრძნობენ ფლამალდიელების ხელში, მოვაგონე ყოველი შეთქმულობანი ღონ სუან მანუელისა, მარკიზი დე-ვილიენისა და ბატონი დე-ვერესი დედოფლის საწინააღმდეგოთ და მეფის სასარგებლოთ. მე მოვაგონე სახელი მისი დედისა და იქნეფულობაც კი გამოვიწვიე. ნელ-ნელა

ანთენენ მისი თვალეგი, აღელდა იგი და გადასწყვიტა ბურგუსში დაერჩებო.

აღმირალი. ღაპირებაზე მომეტებული გაგიკეთებიათ.

ღონ ალვარი. ხალხი, აღმირალო?

აღმირალი. ჩვენი დახელოვნებული მყვირალეების მეცადინეობით კაცი არ არის ბურგოსში, რომ შეტყობილი არა ჰქონდეს მეფის ურცხვი განძრახვანი. შევლგან მუშაობა შესწყდა, ყყელანი ჩურჩულობენ, ქუჩებში და მეიდნებში იკრიფებიან და ერთი გრძნობით აღზნებულნი ყვირიან: „სიკვდილი ფლამანდიელებს და გამარჯვება დედოფალს. პი ხმა, რომელიც ყველას გულის ფიცარზე დაუწერიათ და რომელიც საქმესთან დაუხლოვებიათ.

ღონ ალვარი. მადლობა ღმერთს!

მარლიანო. ჩვენ ერთგულობაში იგი დაჯერებულია.

აღმირალი. სასახლის დარაჯა?

ღონ ალვარი. ისპანიის სალდათები თაყვანსა სცემენ დედოფალს. ფლამანდლები კი თქვენგან მოცემული ოქროთი მოვისყიდე.

აღმირალი. ზეცაა ჩვენი საქმის მფარველი.

მარლიანო. როდესაც ბოროტებას შეთქმულობა მიუძღვის, იქნება კეთილს იგივე საშუალებამ გამარჯვებინოს.

აღმირალი. მჭეი არ არის — რომ პატიოსნებაა დედოფალი დაიხსნა ურცხობისაგან და ხალხისა მტანჯველებისაგან!... ჩვენი დიდება ყოველ შემთხვევაში მაღლა იდგება იმათ დიდებაზე, მაშინაც კი, თუ ესენი დაგვამარცხებენ. გეფიცებით ღმერთს, ბატონებო, რომ ესლა კი მოვაგონოთ ანტრიის ერც-გერცოგს თუ იგი ვის მიწაზე ნავარდობს და გაუხსენოთ მოკავშირეთაც — თუ იგი რომელ ქვეყანაშია დაბადებული.

სც 6: III.

იგინივე, მარკიზ დე-ვილენა, ღონ სუან მანუელი, ვერე, დარბაისელნი (იკრიფებიან ორივე მხრიდან).

ვერე. ღონ ფილიპე იქნება დიდებული სახე მეფეთა შორის.

ღონ სუან მანუელი. შეიძლება ვთქვათ, რომ ფილიპე ესლა იწყებს მეფობას; აქამდისინ კი დედოფალი ელობებოდა მის გასაკვირველ პლანებს.

მარკიზი. უსამართლობა იქნებოდა — იგი რომ აქ დაეტოვოთ.

დონ სუან მსუელი. ბამარჯვება, აღმირალო.

მარკიზი. მწყინს თქვენი ბრმა ჯიუტობა! თქვენ მეფე ძალიან განრისხეთ.

დონ სუან მსუელი. რა კეთილ განცხადებული მიზეზი იქნება, რომ ორჯელ უარ გაყოფინოთ ის ოქროს, რუნო რომელიც მეფისაგან არის ნაბოძები.

ადმირალი. დაუმსახურებელი წყალობა—საჩუქარი, და არა ჯილდო. მე როდი მინდა რომ დანახოს ვინმემ ეს ორდენი და სთქვას: „ო, ეს არის ჯილდო მისი დამსახურებისა, ეს საფასია მისი უპატიოებისა; ამას ეს არ დაუმსახურებია, არამედ გაუყიდნია თავი თვისი მისი გულისთვის.“

მარკიზი. მგონი თქვენ განძახება გაქვთ ჩვენ შეურაცხობა მოგვაყენო.

კეკე. შესაძლოა იქნება, რომ მეფემ თქვენი ნახვა არ მოინდომოს.

მარკიზი. დანებეთ თავი. მე მიხვედრილი ვარ ეს რისთვისაც ეხმარება გამოსულელებულ დედოფალს. აღმირალი მისი ნათესავია როგორც სისხლით, ისე ჭკუითაც.

ადმირალი. ღიახ, მართალია, მე მომხრე ვარ დედოფლისა, თქვენ კი თქვენი ბატონის მომხრეები ბრძანდებით. —ამას ხომ ეგ წინშებიც ამტკიცებენ, რომელთაც თქვენ ყელზე ატარებთ.

დონ სუან მსუელი. აღმირალო.

მარკიზი. ბეფიცებით სიცოცხლეს.

დონ ალკარი. ბატონებო, მეფე!

სცენა IV

იგინიე, მეფე (მანტიით), კაპიტანი სასახლის დარაჯისა, დარბაისელნი, პრელატები, ექიმები, პაყები და სალდათები (რომელნიც დალიჯის ორივე მხარეზე დგანან.).

მეფე. ბატონებო, თქვენ მგონი შეტყობილი გექნებათ მიზეზი ჩვენი აქ თავ მოყრისა. დონა ხუნანას შემოიღებდა მეტის მეტია. სრულიად ჩაქრა ნათელი გონებისა; საჭიროა ექიმების გადაწყვეტილებას დავეთანხმოთ, რომ უარესი არ დაგვემართოს. ამის მეტი აღარა დაგვრჩენია რა: უნდა განმარტოედეს დედოფალი და ბეჯითი ყურისგდება ჰქონდეს. მზათა ხართ რომ აღვიაროთ დონა ხუნანს ჭკუაზე შემოიღებდა? ხომ არ უარყოფთ ჩემს გამეფებას და ხომ მომეხმარებით—თუ ვინცილობა მტერმა წინააღმდეგობა გამოიწვია?

დონ სუან მსუელი. ჩვენ ყველანი დარწმუნებულნი ვართ, რომ თქვენ დიდებულებას სამშობლოსთვის საზოგადო სიკეთე სურს—ყველანი, არა ბატონებო?

ადმირალი. ყველანი.

ადმირალი. ყველანი არა! ზოგნი ამასაც ამტკიცებენ, რომ დედოფალს დროებით ტეინ შერყეულობა სჭირს და ეს ავთმყოფობა სხეულის უძლეობისიგან კი არ წარმოსდგება, არამედ სულის ნაღვლისანიობისაგანაო.

მეფე. ზუშინ ეგ არავის უთქვამს.

ადმირალი. ზუშინ დონა ხუნანას ზოგიერთა მოქმედებანი მის ჭკუაზედ შემოიღობას მოწმობდნენ. დღეს კი შეტყობილი მაქვს ნამდვილი მიზეზი მისი საქაეღლისა. იმედია თქვენი დიდებულება ამ მიზეზის გამოკლანებას არ მოინდომებს.

მეფე. მე თქვენი ვერა გამიგია რა, აღმირალო. მინ ეთანხმება აღმირალს ამ გეარ აზრს?

დონ ალკარი. მე, ბატონო ჩემო.

მეფე. (თავისთვის) დონ ალკარი; იგი გადუდგა ჩემს ბძანებას. ექვიანობს და ამისთვის მოქმედობს ჩემს წინააღმდეგ.

ადმირალი. მოიგონეთ, თქვენო დიდებულებო, რომ ვალიადელადის კორტესები აღარ ეთანხმებიან თქვენ გადაწყვეტილებას, რომლის ძალითაც დედოფლის დატყვევება გწადიანთ, ნუ დაგავიწყდებათ—რომ დედოფლის დასახმარებლად ანდალუზაში შეერთებულან გრაფები დე-ურენია და დე-კაბრა, მარკიზი დე-პრიეგო და გერცოგი დე-მედინა-სილონია, განისხნეთ რომ ხალხი, რომელიც გარს გარტყია, მამაცი და პატიოსანი ხალხია.

მეფე. მმუქრები მეფეს?

დონ სუან მსუელი. ეს დამნაშაობაა.

სოკიერთანი. ღიახ, ღიახ!

ადმირალი. სრულიად არ მაშინებს თქვენი ხმაურობა.

მარდიანო. ბეფიცებით ღმეთის სახეს, რომ დონა ხუნანა სრულ ჭკუაზეა.

მეფე. მოლალატენი! ესენი მეფე დონ ფერდინანდს მიჰკედლებიან.

ადმირალი. დედოფალი დონა-ხუნანს ჭკუაზე შემოიღობა მართალიც რომ იყვეს, მისი დედის იზამტლას ანდერძის ძალით, დალიჯი ეკუთვნის მარტოდ მარტო ერთს მეფე ფერდინანდს და სხვა არავის.

მეფე. ბაიგონეთ, ბატონებო? ტყუილად კი არ გიწოდებთ დასახმარებლად.

მ. რკიზი. ღისაკუთრეთ, მეფეო, დალიჯი-იგი თქვენია... და ჩვენც დიდის დიდებით ვაღიარებთ ამას. შემოქმედამთ, რომ თქვენდამი ერთგულობა არ ამოიფხვრება ჩვენის გულდგან. მს გვირგვინი თქვენი, დაიდგით თავზე (მეფე იხურავს გვირგვინს და ხელში სკიპეტრა იღებს).

ღონ სუან მანუკაი. თქვენია დალიჯი და დაიკირეთ იგი.

აღმირაღი. (მივარდება მეფესთან) ჯერ მოითმინეთ, მეფეო!

მეფე. მომშორდი, მოლაღატე!

მარკიზი. მეფეს რომ ეწინააღმდეგება! (ჩოჩქოლი)

ღონ ალაგარი. (თავისთვის) საზიზღარნო!

მეფე. გზა მეფეს!

ნ—თ მესი

(შემდეგი იქნება)

განცხადებანი

ს ტ ა მ ბ ა

მ ე ლ ი ქ ი შ ვ ი ლ ი ს ა .

თფილისში—სასახლის ქუჩ., არწრუნისეულ ქარვასლანში, ქართული თეატრის ჭკეძო სართულში.

იღებს ყოველ გვარს სასტამბო საქმეებს საბეჭდავთ: გაზეთებს, წიგნებს, ბროშურებს, აგრეთვე ყოველ-გვარ ბლანკოს, კვ ტანციებს, სნოტებს, განცხადებებს, აფიშებს, პორტრეტებს და სსგ.

სისუფთავიერ და აღნიშნულ დროსე საქმეს შესრულებსე სტამბა პორტრეტს აიღებს საქმის მომტანთ.

სტამბა ვისრულობს კორექტურის გასწორებას და ბროშურების გაკეთებას, უკეთუ ზეკაზის მომტემნი ისურვებენ.

თამარ ცხიერია

ისტორიული დრამატული პოემა აბაპისა,

ისეილება მორაჯის ბიბლიოთეკაში, გოლოვინის პრესპეტსე, მუსხან-პატონის სასლში და გრაქურაჯის წიგნის მაღაზიაში. ფასი ზოი შაური.

(10—5)

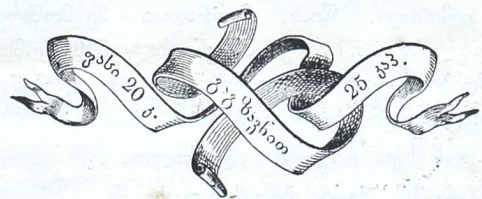
სურათები

ჩვენი პოეტებისა და მწერლებისა

საბაი წიგნთული

ილია შამუგაძე

გ. ოკუპიანი

ბრედარე იბრა

გიორგი ერისთავი

სურამი ამსი

ჩიხეიულ ალექსანდროვის ქალღმრთელ მსატკობა ა. ბერამისა

ისეილება გრაქურაჯის წიგნის მაღაზიაში, ტუკიის ხიდის ყურზე, ზუბალოვის სახლებში და ი. საჯაროჯის ბაკალიინი მაღაზიაში, არწრუნისეულ ქარვასლაში.

ვინც ათს ან მეტს სურათს გამოიყენოს, მან თითო სურათი 16 კაპ. დაეთობას.